

Número 44 (juny 2020)

INICI / BIBLIOTECA FRANCESCA BONNEMAISON, LA BIBLIOTECA FEMINISTA

Biblioteca Francesca Bonnemaison, la biblioteca feminista

📄 Versión castellana

</> Metadades

Raquel Muñoz Carrilero

Directora
Biblioteca Francesca Bonnemaison
Consorti de Biblioteques de Barcelona

munozcr@diba.cat

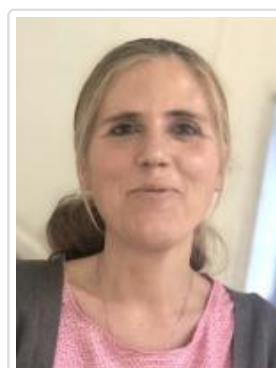
Maria Oriola Tarragó

Bibliotecària
Biblioteca Francesca Bonnemaison
Consorti de Biblioteques de Barcelona

oriatm@diba.cat

Raquel Muñoz Carrilero

Maria Oriola Tarragó

DOI: <https://dx.doi.org/10.1344/BiD2020.44.13>

Citació recomanada

Muñoz Carrilero, Raquel; Oriola Tarragó, Maria (2020). "Biblioteca Francesca Bonnemaison, la biblioteca feminista". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 44 (juny). <<http://bid.ub.edu/44/oriola.htm>>. DOI: <https://dx.doi.org/10.1344/BiD2020.44.13> [Consulta: 12-06-2020].

Resum

Aquest article pretén ser una explicació de com des de la Biblioteca Francesca Bonnemaison, i vinculant-nos a la història mateixa de l'edifici, treballem des d'una òptica feminista tant els serveis i la col·lecció com les activitats que oferim relacionades amb la nostra especialització, Dones i Feminismes. Descriu el projecte que desenvolupem com a biblioteca i amb el qual participem de l'apoderament de les dones de la ciutat de Barcelona.

Resumen

Este artículo pretende ser una explicación de cómo desde la Biblioteca Francesca Bonnemaison, y vinculándonos a la historia misma del edificio, trabajamos desde una óptica feminista tanto los servicios y la colección como las actividades que ofrecemos relacionadas con nuestra especialización, Mujeres y Feminismos. Describimos el proyecto que desarrollamos como biblioteca y con el que participamos del empoderamiento de las mujeres de la ciudad de Barcelona.

Summary

This article describes the work of the Francesca Bonnemaison library, linking it to the history of the building the library occupies, and explains how we apply a feminist perspective to the services we offer, our collections, and the activities we organize in connection with our specialization *Women and Feminisms*. We describe our library's project designed to foster the empowerment of women in the city of Barcelona.

Paraules clau: Biblioteca Francesca Bonnemaison (Barcelona), Serveis bibliotecaris, Gestió de col·leccions, Col·leccions, Dones, Feminisme, Biblioteques públiques

Keywords: Biblioteca Francesca Bonnemaison (Barcelona), Library services, Collection management, Collections, Women, Feminism, Public libraries

Rebut: 29/11/2019. Acceptat: 09/03/2020.

1 "Tota dona val més quan lletra aprèn"¹

La Biblioteca Francesca Bonnemaison forma part del Consorci de Biblioteques de Barcelona i és una de les biblioteques amb més història de la ciutat. L'origen es remunta a la creació de la Biblioteca Popular per a la Dona l'any 1909 i esdevindrà la primera biblioteca per a dones d'Europa. Inicialment "la idea de crear aquesta biblioteca sorgí d'un grup de dones anomenades Dames Cooperadores de la Parròquia de Santa Anna de Barcelona. Dins

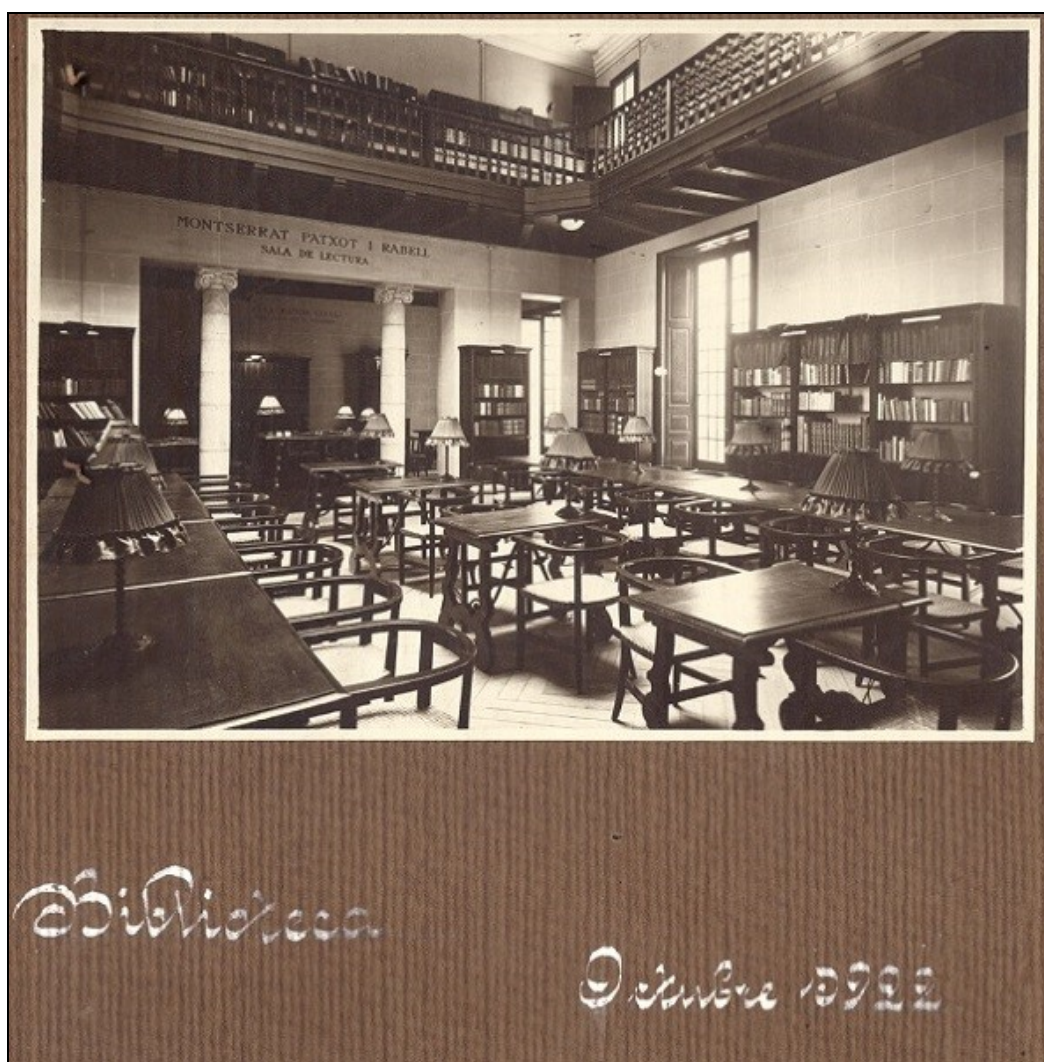
d'aquest grup s'estava pensant a crear una obra social per a la joventut femenina i d'altra banda fundar una biblioteca per a ús de les dames membres. Francesca Bonnemaïson, que n'era una, va suggerir de crear una biblioteca, però oberta a totes les dones de la ciutat, per a dones benestants com elles i també per a treballadores" (Cabó, 1995, p. 66-67).

Podem entendre la finalitat de la Biblioteca llegint el primer article dels seus Estatuts: "la biblioteca per a la dona té per objecte promoure la il·lustració y cultura de la metexa y barrejant-hi lo útil ab lo agradable oferir especialment a les obreres ab coneixements científics, artístics y manuals, lo foment del séu benestar moral y material" (Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dona, 1910, p. 2).

Ja des dels inicis "la biblioteca feia servei de préstec, i a més de llibres, disposava d'una secció de figurins i de labors. El fons inicial s'amplià amb llibres de labors i es publicà, mensualment, un imprès, *Comida explicada*, que donava indicacions per elaborar un àpat i, mensualment també, cada primer diumenge de mes es rifava un figurí" (Segura Soriano, 2007, p. 15-16).

A raó de l'èxit de la Biblioteca i de la incorporació de diverses classes, l'espai ocupat a la parròquia de Santa Anna va quedar petit i es trasllada la institució al carrer d'Elisabets amb el nom ja d'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona. A la nova ubicació s'amplià el nombre d'ensenyaments (Graells, 1972, p. 35). Totes dues institucions esdevindrien dos dels motors culturals i educacionals més importants per a les dones de totes les classes socials de Barcelona.

A principis dels anys vint del segle passat l'espai torna a ser insuficient i es traslladen a la ubicació que seria la definitiva: a la casa Cordelles situada al carrer de Sant Pere Més Baix, 7, de Barcelona.

Amb la Guerra Civil, l'Institut de Cultura tanca les portes. Durant el franquisme l'espai és ocupat per la Secció Femenina de la Falange i per l'anomenat *Instituto de Cultura para la Mujer* i la Biblioteca passa a formar part de la Red de Bibliotecas Populares de la Diputació de Barcelona amb el nom *Biblioteca Popular de la Mujer*, després de l'obligada depuració del fons, que no era altra cosa que la retirada de documents contraris al règim i dels que estaven escrits en català.

L'esperit de La Cultura² va ser traït i oblidat durant molts anys després de l'acabament de la Guerra i, fins i tot, després de la implantació de la democràcia. Tot i que la Biblioteca pren el nom de la seva creadora l'any 1976, no va ser fins a l'any 2004 que, aprofitant la reforma integral de l'edifici, el moviment veïnal i la reivindicació de diferents entitats de dones de la ciutat, van aconseguir que l'edifici també adoptés el seu nom i recollís l'herència de la seva fundadora.

A dia d'avui l'Edifici Francesca Bonnemaison acull, a més de la Biblioteca Francesca Bonnemaison, el Centre de Cultura Francesca Bonnemaison, conegut com *La Bonne*, l'Escola de la Dona i l'Oficina de Feminismes i LGTBI de la Diputació de Barcelona. Des d'aquestes institucions, tal com es pot llegir a la seva web, es fomenta la participació activa de les dones en tots els àmbits de la cultura i s'impulsen polítiques d'igualtat d'oportunitats.

2 Dones i Feminismes: quelcom més que un fons

Aquests més de cent anys d'història converteixen aquesta biblioteca i el fons que acull en un espai i en un servei realment especial.

La col·lecció ha estat sempre un element fonamental i característic de la Biblioteca tant per l'herència documental mateixa com pel seu contingut, estretament vinculat a la missió de la institució i a les classes que es programaven a l'Institut de Cultura. Cal remarcar, entre altres matèries, les classes de patronatge, cuina, càlcul mercantil, dactilografia, gramàtica en diverses llengües, taquigrafia i educació física.

És precisament aquest el motiu de la posterior creació de tres fons especials que, a dia d'avui, encara es mantenen i que en l'actualitat es denominen: Dones i Feminismes; Moda; i Cuina.

Des d'aleshores, aquestes tres col·leccions han crescut i evolucionat juntament amb la Biblioteca, l'edifici i, el més important, la societat.

Pel que fa, específicament, a l'especialització Dones i Feminismes els canvis fonamentals que ha experimentat són:

- La creació d'un espai diferenciat i la incorporació d'un servei de referència específic, dotant-lo de més importància i visibilitat, aprofitant la reobertura i reestructuració de l'Edifici Francesca Bonnemaison l'any 2004, tal com comenta la directora en aquell moment, Gemma Domingo, a l'article d'Elena Tarifa (2004, p. 28–29).
- La planificació de diferents cicles d'activitats amb perspectiva feminista amb clara voluntat de continuïtat en el temps i de creació d'espais comuns on les dones puguin sentir-se'n part.
- El canvi de la denominació de l'especialització, de "Fons Especial Dona" a "Dones i Feminismes", que vol posar l'èmfasi en la diversitat i totalitat de dones i donar cabuda a les maneres diferents d'entendre i viure el feminisme.
- La incorporació de la mirada feminista a la feina que es fa a la resta de la Biblioteca convertint l'especialització en quelcom més que un fons.

3 Fons especial Dones i Feminismes

La col·lecció que integra l'especialització està ubicada a la segona planta de la Biblioteca on ocupa, com ja hem dit, un espai propi i disposa d'un servei de referència específic.

La ubicació facilita l'accés a la ciutadania en la seva recerca informativa sobre la temàtica, però els objectius principals del fons són visibilitzar el paper de les dones com a agents actives a la història de la humanitat i lluitar contra els estereotips i prejudicis que encara avui en dia segueixen vigents.

L'especialització representa aproximadament un 11 % del fons total de la col·lecció de la Biblioteca i està integrada per uns nou mil documents amb diferents nivells d'especialització i organitzats de la manera següent:³

- **Fons consultable a sala i de lliure accés** que respon a la col·lecció més actual: format, aproximadament, per set mil vuit-cents documents. Inclou monografies, publicacions periòdiques i material audiovisual. S'ha de destacar l'apartat específic de feminismes així com, per volum, els documents sobre les temàtiques de dones maltractades, treball, crítica literària, història i biografies.

A més, cal afegir el Fons CIRD (Centre per a la Igualtat i Recursos de les Dones) que va ser una important donació del fons de la biblioteca del CIRD de Barcelona fet a la Biblioteca el 2014.

- **Fons de magatzem:** integrat per uns mil dos-cents documents exclosos de préstec⁴ dels quals prop d'un centenar són anteriors al segle XX, més de sis-cents anteriors a 1958 i uns quatre-cents cinquanta estan publicats entre 1958 i 1980. Com a curiositat, els més antics tracten, majoritàriament, sobre la moral i l'educació femenina o són biografies de dones (alguns en francès). Sobre feminisme pròpiament tenim força exemples de les dues primeres dècades del segle XX entre els quals cal destacar els escrits per Carme Karr o Dolors Monserdà. Ara bé, els documents més antics que conservem sobre aquest tema són *Porvenir de la mujer* (1884) de Concepción Arenal i *Feminismo* (1899) d'Adolfo Posada.

Cal sumar-hi la important col·lecció de revistes antigues dels segles XIX i XX relacionades amb les tres especialitzacions de la Biblioteca. A través de la consulta d'aquestes publicacions en sèrie podem conèixer l'evolució de la vida i les condicions socials de les dones, especialment del XX: a principis de segle amb *La Moda elegante* (l'exemplar més antic que tenim data de 1869) o *Feminal*; cap als anys 1930 amb les revistes *Claror*,⁵ *Vida social femenina* o *Dona catalana*; durant el règim franquista a través de la revista *Consigna* o *Medina*; i ja, als anys 1970, amb *Vindicación feminista* o *Dones en lluita*. Algunes d'aquestes revistes es poden consultar a Internet a través del dipòsit digital de la Xarxa de Biblioteques Municipals, Trencadís.

Per això, accedir al nostre fons especial és, no només descobrir les últimes novetats o els clàssics com *El segon sexe*, *La mística de la feminitat* o *Política sexual*, sinó també trobar-se un reglament de la Secció Femenina de la Falange Española o una conferència sobre el Patronat per a les Obreres de l'Agulla oferta per la que va ser la seva creadora, Dolors Monserdà.

Cal destacar que la Biblioteca custodiava un nombre de documents antics més gran, però el passat 2019 es va donar una part de la col·lecció de temàtica general a la Biblioteca de Catalunya principalment perquè el fons havia patit un parell d'episodis de fongs en el marge d'uns deu anys i s'havia de trobar l'espai amb les condicions adients per a la seva preservació. La Biblioteca manté, però, tota aquella part del fons antic que està vinculada directament amb les tres especialitzacions.

També és necessari esmentar el trasllat del fons d'arxiu de l'Institut de Cultura i la Biblioteca Popular de la Dona, que fins l'any passat es guardava a la Biblioteca, al Servei d'Arxiu de la Diputació de Barcelona. En la nova ubicació es farà tractament, classificació i custòdia de l'arxiu, a excepció de la part que correspon a l'activitat concreta de la Biblioteca que tornarà al nostre equipament.

3.1 Gestió i desenvolupament de la col·lecció

La política de desenvolupament de la col·lecció que seguim té en compte les directrius de les polítiques dutes a

terme des del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona i des del Consorci de Biblioteques de Barcelona.

Adquisició. A l'hora d'adquirir nous documents es consulten bibliografies temàtiques, publicacions periòdiques i es disposa de l'assessorament de les professionals de la llibreria Pròleg.⁶

A grans trets, s'intenta adquirir la bibliografia rellevant i les darreres novetats, sempre tenint en compte la pluralitat de les dones i els seus interessos, però alhora mantenint una oferta diferenciada respecte a altres biblioteques.

El pressupost per a l'adquisició del fons es nodreix, principalment, dels recursos econòmics provinents del Consorci de Biblioteques de Barcelona, però també creix gràcies a l'aportació econòmica del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona (a través de la distribució dels lots mensuals) o del Sistema d'Adquisició Bibliotecària (SAB) del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, així com de les subvencions anuals d'aquesta última.

Classificació. Utilitzem una classificació pròpia inspirada en l'adaptació de la classificació decimal universal per a la Xarxa de Biblioteques Municipals, que s'ajusta millor a les particularitats i a les necessitats pròpies del fons, i que es troba en contínua evolució i millora des de la seva creació, a finals dels anys 1990. Aquesta adaptació ens ofereix la llibertat de poder classificar els documents d'aquesta àrea amb la concreció que necessita el servei.

Com a exemple podem citar l'ús del número 396 relatiu als documents que tracten sobre feminisme (número que apareix a la classificació però que no s'utilitza) al qual hem afegit diferents subdivisions per als diversos tipus de feminismes. Un altre exemple seria l'ús del número 331 (331.4 relatiu al treball de les dones a la classificació) al qual hem incorporat les subdivisions que hem cregut necessàries (igualtat d'oportunitats, discriminació laboral i salarial, professions, etc.).

Tot el fons especial es pot consultar al catàleg Aladí de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la província de Barcelona i s'identifica fàcilment per la signatura (la lletra *F* precedeix els números de la classificació) i la nota de fons Dones i Feminismes.

Esporgada. Els criteris són molt més conservadors que a la resta de la col·lecció. Hem de tenir en consideració que aquesta part del fons té una vida més llarga en dos sentits:

- Documents que, tot i que ja no són d'actualitat, segueixen tenint interès per a determinades recerques històriques.
- Documents descatalogats que segueixen formant part de l'especialització malgrat el seu estat físic.

3.2 Vinculació de l'especialització a la globalitat de la col·lecció

Fora del fons Dones i Feminismes, la Biblioteca treballa la resta de la col·lecció també amb una mirada feminista posant de relleu dones autores, dones creadores o bé documents amb una clara temàtica vinculada a les dones. A dia d'avui, aquesta feina es pot veure en àrees com les de còmic, cinema, narrativa, poesia i novel·la.

Pel que fa al fons infantil, la Biblioteca ha fet una selecció de més de quatre-cents contes que tracten sobre la igualtat de gènere a través de la literatura infantil. Aquests documents formen el centre d'interès⁷ Contes per a la igualtat de gènere.

4 Construint espais: activitats en clau feminista

Una de les eines bàsiques i fonamentals de difusió de l'especialització és, sense cap mena de dubte, la programació cultural i de foment de la lectura. La Biblioteca organitza diferents activitats que volen despertar l'interès pel feminisme i, a més a més, per la consulta del nostre fons especial, contribuint d'aquesta manera a l'autoaprenentatge i la formació personal al llarg de la vida.

La programació d'activitats també vol fomentar la participació activa per part de la ciutadania, contribuir a la desconstrucció dels propis esquemes de pensament i la creació d'una comunitat que trobi en la Biblioteca un dels seus espais de referència dins de la xarxa feminista que hi ha a Barcelona.

Els principals cicles i activitats que organitzem a la Biblioteca són el club de lectura Veu de dones, el Club de lectura d'assaig feminista, L'hora violeta i les càpsules formatives 25N.

4.1 Club de lectura Veu de dones

El 2006 va néixer el club de lectura temàtic Veu de dones que forma part de l'oferta dels més de cent clubs de lectura de Biblioteques de Barcelona. L'objectiu principal és fer visible les obres tant d'autores clàssiques com les d'escriptores emergents.

Durant tots aquests anys s'han llegit obres d'autores com Marguerite Yourcenar, Ana Maria Matute, Virginia Woolf, Mercè Rodoreda, Iris Murdoch, Maria Aurèlia Capmany, Amèlie Nothomb, Wendy Guerra o Lluïcia Ramis, entre moltes d'altres.

4.2 Club de lectura d'assaig feminista

El 2019 es va inaugurar un club de lectura que creiem necessari a la nostra Biblioteca: el Club de lectura d'assaig feminista.

La lectura social d'obres d'autores feministes ha d'ajudar les participants a contextualitzar obres, conèixer autores i activistes, profunditzar dins dels feminismes i, el més important, ajudar al desenvolupament del pensament crític i a la construcció de les pròpies creences a través de la lectura compartida i el debat posterior.

Durant el curs 2019–2020 es llegiran *Teoria King Kong* de Virginie Despentes, *Madres arrepentidas* d'Orna Donath, *Autobiografia* d'Angela Davis, *Per què les dones salvaran el planeta* de Vandana Shiva, Maria Miles, Yayo Herrero, etc., *Mala feminista* de Roxane Gay i *El patriarcat del salari* de Silvia Federicci.

4.3 L'hora violeta: espai de trobada feminista

A la tardor del 2017 vam encetar "L'hora violeta: espai de trobada feminista".

Aquest cicle vol construir un espai per xerrar, compartir, aprendre, qüestionar i qüestionar-se, i per guanyar noves perspectives que ens ajudin a lluitar contra la societat heteropatriarcal en què vivim; un espai per desaprendre el que ens han volgut ensenyar de ben petites i aprendre allò que ens han volgut amagar; un espai per fer xarxa i per acceptar-nos en la nostra bonica diversitat.

Les sessions estan dirigides per una conductora i hi participa una especialista que fa una xerrada inicial i que ha de motivar el debat posterior entre les participants. Cada sessió és independent i les usuàries poden apuntar-se a les sessions que creguin més interessants. L'assistència no està lligada a una continuïtat sinó que és lliure. Només cal inscriure's prèviament.

Apuntem algunes de les sessions dutes a terme:

- "Ser o no ser una dona musulmana: el masclisme i la resistència identitària de les dones d'origen musulmà" a càrrec de Najat El Hachmi.
- "Ramat de pastura, feminisme i apoderament rural" a càrrec de Ramaderes de Catalunya.
- "Gènere, identitat i transgressió" a càrrec de Pol Galofre.
- "Dones als mitjans i mitjans sense dones" a càrrec de Maria Àngels Cabré.
- "Hoy tengo ganas de mí" (masturbació femenina) a càrrec de Bel Olid.
- "Poliamor en temps de guerra" a càrrec de Brigitte Vasallo.

4.4 25N: càpsules formatives

Creat el 2015, aquest cicle d'activitats s'emmarca dins de l'oferta cultural de la ciutat amb motiu del 25 de novembre, Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència vers les Dones.

Durant el mes de novembre es programen entre tres i quatre activitats d'accés lliure i amb la voluntat d'aprofundir en les diverses violències vers les dones, ja sigui oferint un enfocament més acadèmic o des d'una vessant més artística.

Algunes de les sessions que s'han ofert són:

- Taller d'autodefensa a càrrec de Karen Konkle.
- "Sèries i violències masclistes: més enllà d'*El cuento de la criada*" a càrrec de Sònia Herrera.
- "Què saps del ciberassetjament? Defensa't!" a càrrec de Makechu Antón.
- "Música, gènere i violències" a càrrec de DJ Diego Armando.
- "Stop a les relacions tòxiques" a càrrec de Sandra Ferrer.

5 Les nostres usuàries

5.1 Visites i consultes al fons

Les usuàries i els usuaris que consulten el nostre fons especial es poden dividir en:

Públic general: hem detectat dues tendències:

- Creixement en la maduresa de les consultes, ja no només hi ha interès per qui va ser sinó també per què va fer.
- Increment del públic interessat pel feminisme atesa la popularització del tema en els mitjans de comunicació i en les xarxes socials, així com la publicació en els últims anys de llibres de caràcter divulgatiu.

Estudiants de batxillerat: en els últims anys han augmentat exponencialment les consultes del jovent que ha triat fer treballs de recerca relacionats amb les dones i els feminismes així com la seva complexitat.

Per a aquest tipus d'usuaris l'ajuda des del servei d'informació és bàsica, ja que sovint els alumnes necessiten la nostra orientació per definir i concretar el tema del treball. És habitual que en aprofundir una mica més en la seva recerca s'acabin engrescant en aspectes més específics.

Estudiants universitaris i d'altres tipus de formació per a adults: atès l'augment del nombre de matèries i estudis relacionats ha crescut també el nombre de consultes d'aquest grup.

Pel que fa als estudiants universitaris visiten la Biblioteca de manera complementària després de consultar el fons de les biblioteques de les universitats corresponents.

Investigadors i investigadores i entitats: es manté pràcticament igual el nombre de cerques dutes a terme per entitats i per investigadors i investigadores. Pel que fa a aquests últims, cal destacar que el nombre de cerques és prou alt, especialment, ateses les consultes derivades del fons històric. A partir d'ara, és previsible que aquest tipus de públic es redueixi a causa del trasllat d'aquest fons.

5.2 Assistència a les activitats: resultats i tipus d'usuaris

Els grans cicles d'activitats vinculats a la nostra especialització no persegueixen obtenir grans nombres d'assistència sinó que, justament, busquen poder crear petits espais de diàleg i d'aprenentatge a través de la lectura, l'escolta i la conversa. Per aquest motiu, són activitats que s'organitzen amb inscripció prèvia i aforament limitat, amb alguna excepció vinculada al cicle 25N: càpsules formatives.

El perfil de les assistents a aquest tipus d'activitats és: dona entre els 35 i els 65 anys amb diferent nivell d'estudis i d'ocupació. La presència d'aquest públic tan divers és molt enriquidora, ja que aporta diferents visions i experiències d'un mateix tema.

Únicament trobem assistència masculina en algunes de les activitats programades al voltant del 25 de novembre i en el club de lectura Veu de dones.

6 Com arribem al nostre públic?

Per aconseguir que la ciutadania ens conegui, ens visiti i participi hem d'aconseguir, primer, fer-nos visibles. Explicar qui som, què oferim i on i quan ens poden trobar és bàsic. Aquesta tasca no està vinculada exclusivament a la nostra especialització sinó que engloba tot el servei. En aquest article, però, fem incís en les eines utilitzades i estretament vinculades a l'especialització Dones i Feminismes.

La Biblioteca disposa de pàgina web, butlletí electrònic mensual amb les novetats i les activitats relatives a

l'especialització i, a més, participa a les xarxes socials amb un compte a Facebook i un altre de Twitter, que són les dues eines orientades a donar més visibilitat al fons especial.

Al compte de Facebook compartim articles d'interès, recomanacions i guies de novetats de la col·lecció i fem difusió d'activitats. Aquest compte també ens ha ajudat a fer-nos veure i atraure noves usuàries.

Figura 3. Foto de perfil del compte de Twitter @bibfbonnemaision. Font: Biblioteca Francesca Bonnemaision

El compte de Twitter es va obrir el març del 2019 amb el clar objectiu de potenciar la imatge de la Biblioteca com a biblioteca feminista, ampliar la nostra xarxa de contactes, posar en valor el que oferim, arribar a noves usuàries i crear continguts a través de la pròpia col·lecció.

L'ús de Twitter ens va encoratjar a enfrontar-nos a la gestió d'una xarxa social d'una manera més ordenada i planificada per poder seguir el ritme d'aquesta plataforma. Des de bon principi, es van planificar uns continguts base i crear algunes etiquetes pròpies com #BonnesRecomanacions i #BonnesParaules.

Amb l'etiqueta #BonnesRecomanacions, quatre dies a la setmana, fem recomanacions d'obres de ficció i assaig de diferents autores clàssiques i actuals amb petits fragments de les obres o d'opinions, i sempre amb l'enllaç al catàleg Aladíper facilitar a les persones interessades la localització ràpida del document.

L'etiqueta #BonnesParaules ens serveix per publicar frases de dones més o menys conegudes pel nostre públic. Donar veu és posar llum a dones que creiem que han demostrat valor i saviesa en àrees del pensament, l'art,

l'activisme, o han tingut un paper clau a la història mundial i que poden encoratjar-nos.

Fem servir altres etiquetes més habituals a Twitter com #SabiesQue, per exemple, però sempre sota el paraigua de la visibilització de les dones.

L'octubre de 2019, set mesos després de la nostra estrena a Twitter, tenim unes nou-centes seguidores i el compte ens ha permès no només transmetre coneixement, comunicar i promocionar fets rellevants que passen dins de les nostres parets, sinó també treballar cap a una marca que ens diferenciï de la resta de biblioteques dins d'un món cada cop més homogeni; analitzar què fan els altres i aprendre de les seves experiències, i establir noves relacions amb dones que han passat a formar part de la nostra comunitat duent a terme i participant de les nostres activitats i serveis.

7 Treballem juntes? La cooperació bibliotecària i territorial

La Biblioteca Francesca Bonnemaison treballa i col·labora amb diverses entitats relacionades amb les dones i, a més, forma part dels espais següents.

7.1 Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres

Figura 4. Logo de la Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres de l'Estat espanyol. Font: RCDBM

La Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres es crea l'any 1994 i integra totes les biblioteques i centres de documentació creats per associacions de dones, organismes públics d'igualtat i grups d'investigació de l'Estat espanyol. Una de les funcions principals és controlar cooperativament l'explosió bibliogràfica sobre temes de gènere i dones i oferir un millor servei a les usuàries de les diferents unitats d'informació que la conformen.

Podem contextualitzar-ne el naixement si llegim la informació que trobem al seu blog: "La idea de poner en relación los diferentes centros existentes en el Estado surgió en las Jornadas Feministas celebradas en Madrid en 1993 con

el objetivo de poner en común experiencias y problemas y establecer una colaboración estable. Así, el primer Encuentro se celebró en Pamplona en 1994. (...) En aquel encuentro, se puso de manifiesto, no sólo la existencia de unos recursos documentales que en algunas ocasiones alcanzaban un volumen considerable, sino también el desconocimiento que de esta realidad tenían incluso las personas que más interesadas podían estar en ello, y, sobre todo, la necesidad de intercambio de información y la colaboración. Por ello, se decidió continuar los contactos de forma anual" (Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres, 2010).

La Biblioteca Francesca Bonnemaison és l'única biblioteca pública que hi participa per la seva especialització i per la importància històrica de la Biblioteca Popular de la Dona i l'Institut de Cultura.

7.2 Taula de dones del territori

Dins del barri de Sant Pere (on s'ubica l'Edifici Francesca Bonnemaison), Santa Caterina i la Ribera de Barcelona existeix la Taula de dones. Aquesta taula, creada i dinamitzada per la tècnica que depèn del districte de Ciutat Vella, aglutina diferents entitats i equipaments del barri que treballen amb i per a les dones.

La dinàmica de la Taula ha canviat des dels inicis. A dia d'avui hi ha interès que es converteixi no només en un espai de coordinació, sinó també en un espai de creació conjunta i d'establiment de sinergies al barri.

7.3 Grup de treball sobre feminismes i LGTBIQ del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona

Aquest grup de treball, nascut el 2019, està format per diverses biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Públiques de Barcelona (XBPB) que o bé tenen una especialització o un centre d'interès de feminismes o LGTBIQ o bé tenen interès a crear-ne un.

El primer objectiu del Grup és crear una proposta de categorització i organització dels fons existents, i elaborar una pauta per a la classificació del fons que serveixi com a recomanació a la resta de la Xarxa que no forma part del Grup i que té interès a treballar aquestes temàtiques.

8 Conclusions

La Biblioteca Francesca Bonnemaison és, doncs, una biblioteca pública amb una important i potent especialització en dones i feminismes que va més enllà de la col·lecció física mateixa, ja que es treballa de manera transversal a través dels serveis, la planificació d'activitats i la col·lecció de tota la Biblioteca.

Tant el llegat històric com l'actualitat es fusionen en el nostre equipament i donen pas a una oferta global que vol, d'una banda, reivindicar i visibilitzar la memòria d'un espai emblemàtic de la ciutat, de la seva creadora i de la història de les dones en general i, de l'altra, construir una xarxa i una comunitat inclusives que ofereixin a la ciutadania la possibilitat tant d'informar-se i formar-se com d'aprendre i desaprendre en una societat en canvi constant.

Passat i present conviuen en el nostre equipament de manera natural i això ens ajuda a encarar el futur amb curiositat i motivació. El feminisme canvia, es remou, es relaciona i es mira a la cara amb altres moviments socials i això fa que es trobi immers en debats molt interessants que ens esperonen a pensar-nos i repensar-nos per tal de no quedar-nos estancades sinó moure'ns cap endavant.

Bibliografia

Balcells, Albert (2015). "Francesca Bonnemaison, educadora de les noies de les classes populars". *Vuit feministes catalanes entre 1889 i 1976*. Barcelona: Rafael Dalmau, p. 161–203.

Cabó, Anna (1995). "Biblioteca Popular Francesca Bonnemaison, 1909–1995: història i ús actual". *Ítem*, núm. 17, p. 66–73. <<https://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/22469>>. [Consulta: 09/03/2020].

Carrillo, Isabel; Tort, Antoni (2009). "Francesca Bonnemaison i Farriols". *Mestres i pedagogues*. Vic: Servei de Publicacions de la Universitat de Vic, p. 10–13.

Claror (1935–1936). Revista de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona. <https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/consulta/busqueda_referencia.do?campo=idtitulo&idValor=443>. [Consulta: 09/03/2020].

Espai Francesca Bonnemaison. Diputació de Barcelona. <<https://www.diba.cat/es/web/francescabonnemaison>>. [Consultat: 16/07/2019].

Espargaró, Alba (2006). "Burgeses i feministes? Donya Dolors Monserdà i Donya Francesca Bonnemaison: burgesos i menestrals". *Aventureres de la història: els altres noms propis de la història de Catalunya*. Barcelona: L'Esfera dels llibres, 2006, p. 199–218.

Folch i Torres, Ignasi (1922). "Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona". *D'ací i d'allà*, vol. x, núm. 59, p. 812–818. <https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001683>. [Consulta: 09/03/2020].

Galí, Alexandre (1972). "En el centenari de Francesca Bonnemaison de Verdaguer". *Serra d'or*, núm. 159 (des.), p. 31–33.

Godayol i Nogué, M. Pilar (2007). "Francesca Bonnemaison i la primera biblioteca europea per a dones (1872–1949)". *Moments femenins de la humanitat: quinze dones que han fet història*. Barcelona: Mina, p. 107–121.

Graells, Guillem-Jordi (1972). "La senyora Verdaguer i el seu Institut, una perspectiva". *Serra d'or*, núm. 159 (des.), p. 35–37.

Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dona (1910). *Estatuts*. Barcelona: [Institut de Cultura, 1910].

Llates i Serrat, Rossend (1972). *Francesca Bonnemaison de Verdaguer i la seva obra*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana.

Marín, Dolors (2004). *Francesca Bonnemaison: educadora de ciutadanes*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Servei de Promoció de Polítiques d'Igualtat Dona-Home.

Matheu, Roser (1972). "Els meus records de la senyora Verdaguer". *Quatre dones catalanes*. Barcelona: Cochs, p. 125–168.

Muñoz Muñoz, Ana María; Argente Jiménez, Montse (2010). "Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres: cooperación entre bibliotecas feministas españolas". *El profesional de la información*, vol. 9, n.º 5, p. 504–509. <http://www.ugr.es/~anamaria/documents/2010_EPI.pdf>. [Consulta: 09/03/2020].

Patxot i Jubert, Rafael (1931). *Festa de la medalla: discurs llegit en ocasió de atorgarse la medalla a na Francesca Bonnemaison el dia 23 d'abril de 1931*. Barcelona: Centre Excursionista de Catalunya.

Pessarrodona, Marta (2006). "Francesca Bonnemaison o la força de la raó burgesa". *Donasses: protagonistes de la Catalunya moderna*. Barcelona: Destino, p. 44–54.

Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres: colectivo de bibliotecas y centros de documentación

especializados en mujeres, feminismos y perspectiva de género (2010). <<http://redcdbibmujeres.blogspot.com/p/que-es-la-red.html>>. [Consulta: 16/07/2019].

Riera Aragay, Ana (2014). "Francesca Bonnemaison, una burguesa forta i inquieta que va revolucionar les barcelonines". *Dones amb empenta*. Teià: L'Arca, p. 33–40.

Rotger, Agnès (2012). "La revolució femenina de Bonnemaison". *Sàpiens*, núm. 123 (nov.), p. 16.

Romeu, Joana (1910). "Obra social femenina: la Biblioteca popular per a la Dona". *Feminal*, núm. 38 (maig), p. [3–5]. <https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1066671>. [Consulta: 09/03/2020].

Saltor, Octavi (1972). "El centenario de la senyora Verdaguer". *Destino*, n.º 1801 (8 de abril), p. 24–25. <https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1340115>. [Consulta: 09/03/2020].

Segura Soriano, Isabel (2007). *Memòria d'un espai: Institut de Cultural i Biblioteca Popular de la Dona (1909–2003)*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Institut d'Educació; Abadia de Montserrat, p. 15–16.

Segura Soriano, Isabel; Cabó, Anna (2005). "Francesca Bonnemaison i Farriols". *Cuadernos de pedagogía. Especial 30 años: Treinta retratos de maestras*, p. 27–29.

Tarifa, Elena (2004). "La Bonnemaison, casa de cultura". *Dones*, núm. 15, p. 28–29. <http://www.adpc.cat/Revista_Dones/arxiu/pdfs/DONES_15.pdf>. [Consulta: 09/03/2020].

Notes

¹ "Tota dona val més quan lletra aprèn" és la frase que es pot llegir al vitrall que presideix la sala noble de la Biblioteca.

² Denominació recollida a: Marín, Dolors (2004). *Francesca Bonnemaison: educadora de ciutadanes*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Servei de Promoció de Polítiques d'Igualtat Dona-Home.

³El fons de l'especialització no inclou documents de ficció.

⁴No es comptabilitzen els exemplars de revistes antigues.

⁵*Claror* va ser la publicació, mensual i de caràcter cultural, de l'Institut de Cultura i la Biblioteca Popular de la Dona.

⁶ La Llibreria Pròleg és una llibreria fundada per un grup de dones del moviment feminista amb la intenció de promoure la literatura de i sobre les dones, i oferir un espai de trobada. Pròleg és molt més que una llibreria especialitzada.

⁷ Els centres d'interès són una forma d'organització i presentació dels fons diferent de l'organització basada en la classificació decimal universal. Aquest nou agrupament respon a criteris organitzatius propers a la manera de pensar i de preguntar dels usuaris.

Articles del mateix autor a Temària

[[més informació](http://www.temaria.net/similares.php?fichero=oriola.htm&preferente=1575-5886&) (<http://www.temaria.net/similares.php?fichero=oriola.htm&preferente=1575-5886&>

Entrada (/user
/login?destination=node/575)

**Facultat d'Informació i Mitjans
Audiovisuals (UB) ([http://www.ub.edu
/biblio](http://www.ub.edu/biblio))**

Carrer Melcior de Palau 140, 08014-
Barcelona

Graus ([http://www.ub.edu/biblio
/futurs/](http://www.ub.edu/biblio/futurs/))

Màsters ([http://www.ub.edu/biblio
/masters/masters.html](http://www.ub.edu/biblio/masters/masters.html))

Doctorat ([http://www.ub.edu/biblio
/doctorat-dinformacio-
i-documentacio-./doctorat-
dinformacio-i-documentacio-en-la-
societat-del-coneixement.html](http://www.ub.edu/biblio/doctorat-dinformacio-i-documentacio-/doctorat-dinformacio-i-documentacio-en-la-societat-del-coneixement.html))

Altres estudis ([http://www.ub.edu
/biblio/cursos-de-formacio-
continuada/altra-oferta-
formativa.html](http://www.ub.edu/biblio/cursos-de-formacio-continuada/altra-oferta-formativa.html))

Recerca ([http://www.ub.edu/biblio
/recerca/7.html](http://www.ub.edu/biblio/recerca/7.html))

**Estudis de Ciències de la Informació
i de la Comunicació (UOC)**

([http://www.uoc.edu/portal
/ca/estudis_arees](http://www.uoc.edu/portal/ca/estudis_arees)

[/ciencias_informacio_comunicacio
/docencia/index.html](http://www.uoc.edu/portal/ca/estudis_arees/ciencias_informacio_comunicacio/docencia/index.html))

Rambla del Poble Nou, 156, 08018-
Barcelona (publicacions@uoc.edu
(<mailto:publicacions@uoc.edu>))

Oferta formativa
(<https://estudis.uoc.edu>

[/ca/comunicacio-informacio](https://estudis.uoc.edu/ca/comunicacio-informacio))
Coneix la UOC ([https://www.uoc.edu
/portal/ca/universitat/index.html](https://www.uoc.edu/portal/ca/universitat/index.html))

Recerca i innovació
([https://research.uoc.edu/portal/ca/ri
/index.html](https://research.uoc.edu/portal/ca/ri/index.html))

Estudia a la UOC
(<https://estudis.uoc.edu/>)
